

O. IVANUSA

MANIFESTATION OF THE AUTHOR'S INDIVIDUAL PICTURE OF THE WORLD IN THE WORKS BY SCOTT MOMADAY, AN AMERICAN INDIAN WRITER

The article discusses the features and role of the individual author's picture of the world and character background information in the context of the study; the author's style of the American writer of Indian literature, who presents a reader the world view. The specifics of the texts describe the interdependence of the figurative system of mythology and folklore of Amerindians culture in legends and stories. In this article you can see reflection of ethno-cultural picture of the world, including ethnic and cultural images, values, beliefs, worldview and attitude of the population of North America.

Analyzing the novels of Scott Momaday allowed identifying the language worldview through art and space. Each of the spaces performs use of thinking

function, and the basic elements of the emotional impact on the reader. The language picture of the world is part of reality; a component of the national language and author's individual picture of the world. Studying the language of images in narrative texts by S. Momaday is not carried out only as part of the author's individual picture of the world, and as the context of the national language picture of the world as a whole.

It can be argued that the works of XXI centuries are copyrighted, because they are formed under the influence of life beliefs, descriptions of the authors themselves, the problems of existence and the human condition transition era. Writer in its own way creates the reality and the romantic reflection of its. Picture of the world is a subjective image of the world, which is revealed in the artwork. Component of the world picture is a synthetic panoramic representation of reality in different temporal and spatial limits that S. Momaday demonstrates in his works.

Стаття надійшла до редакції 15.05.2017

УДК 81'367.332.2:811.12.2(043.5)

КУЛЬЧИЦЬКИЙ Віктор

ФУНКЦІОНАЛЬНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ СЛОВОТВІРНОЇ МОДЕЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті досліджується система словотворення сучасної німецької мови у структурно-семантичному, функціональному, номінативному та комунікативному вимірі шляхом аналізу новоутворених похідних слів, не зафіксованих словниками, а також словотвірні одиниці з прозорою семантикою, що позбавлені лексикологічних нашарувань.

Ключові слова: словотвір; новотвори; номінація; комунікація; функція; модель; семантична категорія текстотворення.

Актуальність цього дослідження визначається відсутністю комплексного аналізу нагромадженого теоретичного та практичного доробку в теорії словотвору сучасної німецької мови з урахуванням номінативних і комунікативних аспектів функціонування мовних одиниць, динамічного аспекту синхронного словотворення та процесів авторського і okazіонального творення нових словотвірних одиниць.

Метою статті є висвітлення номінативних та комунікативних функцій німецького словотворення в процесах мовленнєвої діяльності.

Об'єктом дослідження є словотвірна система сучасної німецької мови у всьому розмаїтті її способів і моделей та в розрізі всіх частин мови.

Предмет статті — новотвори, okazіональні та авторські слова, не зафіксовані словниками сучасної німецької мови в розрізі всіх частин

мови, способів та моделей словотворення, що відображають активні і динамічні аспекти функціонування словотворчих процесів.

У попередньому викладі неодноразово вказувалося на необхідність багатоаспектного аналізу системи словотворення, комплексного підходу до словотворчих явищ і процесів. Поліфункціональність та багатоаспектність словотворення вимагають саме такого підходу, бо лише за цієї умови можна досягнути такого наукового відображення цієї мовної підсистеми, яке відображає її у всій повноті проявів, не лише як арсенал наявних засобів номінації, здатний розвиватися і поповнюватися завдяки існуванню словотворчих правил і моделей, норм сполучення між словотворчими компонентами, а й як процес творення нових мовних одиниць у процесі мовлення, як засіб ор-

ганізації мовленнєвих структур, тематичного і рематичного членування тексту, забезпечення зв'язності і когезії текстових відрізків і цілісних текстів. За такого підходу словотворча система розглядається не лише у її статичності, а й у динаміці творчих комунікативних процесів, що розгортаються у нас на очах, не лише в нормативному, а й в оказіональному аспекті, як засіб індивідуальної мовленнєвої творчості, образності, метафоричності, мовного новаторства. Все це є актуальним завданням теорії словотвору сучасної німецької мови, але залишається ще маловивченим, або ж вивченим лише епізодично, у зв'язку із аналізом окремих словотворчих моделей чи засобів словотворення. Ми робимо спробу окреслити деякі важливі напрямки багатоаспектного підходу, причому не обмежуємося при цьому ані якоюсь словотворчою моделлю, ані конкретним способом словотворення, ані словотворенням у межах окремо взятої частини мови. До аналізу залучаються всі способи та моделі словотворення безвідносно до їхньої належності до тої чи іншої частини мови. Це забезпечує широку фактичну і фактологічну базу і відкриває широкі можливості для виявлення творчого потенціалу словотворчої системи сучасної німецької мови в цілому.

Виклад основного матеріалу. Основоположні теоретичні поняття трактуються згідно з загальноприйнятими та уточненими дефініціями, які побутують у сучасній лінгвістичній теорії. Зокрема, функція мови/мовлення, окремого фрагмента мовної системи чи лінгвістичної одиниці визначається як цільова призначеність, зумовленість чи спрямованість цих єдностей або елементів, спричинена потребами номінації та комунікації [1, с. 2]. Номінація розглядається як процес позначування, найменування предметів та явищ навколишньої дійсності мовними засобами [3]. Комунікація трактується як складний процес, що виростає із взаємодії таких чинників:

- 1) суб'єкт — мовець або автор письмового тексту;
- 2) об'єкт — реципієнт або адресат;
- 3) мовленнєва діяльність;
- 4) мета, комунікативний намір (інтенція) автора вислову;
- 5) комунікативна компетенція суб'єкта та об'єкта спілкування;
- 6) продукт — текст [4, с. 5].

Мовленнєва діяльність полягає в усвідомленні мотиву, плануванні конкретних цілей та

їх можливих реалізацій, визначенні конкретних завдань та шляхів їх розв'язання, в осмисленні та розробці програми конкретних дій, виконанні цих дій з урахуванням програми та в контролі за результатами їх виконання [6]. Текст вважається продуктом реалізації комунікативної компетенції за допомогою механізмів мовленнєвої діяльності. За такого розуміння вивчення текстів можна вважати вивченням мови в дії [7]. У дослідженні використовується найбільш розгорнуте визначення тексту, що містять сім конститутивних його ознак:

- 1) ситуативність;
- 2) інтенціональність;
- 3) відповідність намірам адресата;
- 4) інформативність, вплив на інтерес реципієнта;
- 5) когезію (зв'язність);
- 6) когерентність (цілісність, послідовність змісту тексту за рахунок певної ієрархії смислових елементів, пов'язаних реляціями);
- 7) інтертекстуальність [8].

Принципове значення має положення про три нерозривно взаємопов'язані сторони функціонування мовного знака — синтактику, семантику та прагматику [9]. Увесь подальший виклад ґрунтується на визнанні «польової організації» словотвірної системи. Згідно з цим принципом класи та підкласи мовних одиниць, категорій, елементів, різні класифікаційні схеми розглядаються не як чітко розмежовані величини з різкими випуклими обрисами, а як по-особливому структуровані сукупності з яскраво вираженим ядром і поступовими зонами переходу до периферії, зі взаємонакладанням та взаємоперетинанням сусідніх різнопольових периферійних сегментів [10]. Цією обставиною зумовлене й існування численних проміжних явищ, котрі суперечать наявним класифікаціям і викликають пошук нових дискусій та термінологічні розходження. Тому всі класифікаційні схеми повинні враховувати наявність зон взаємодії, перетинання класів, підкласів, одиниць зі зменшенням домінантних для кожного класу ознак у міру просування від центру до периферії [11, с. 52].

У сучасній лінгвістичній теорії існує два основні погляди на словотвірний лад, на його сутність і цільове призначення:

- а) словотвір як складноструктурована стала система засобів, способів та моделей, словотвірний каркас конкретної мови;
- б) словотвір як система в дії, динамічна форма організації та структуризації лексичного

складу мови, що безперервно розвивається й удосконалюється. Однак право на існування має ще один, не менш важливий погляд: словотворення у номінативних та комунікативних процесах, його роль і місце в здійсненні номінативно-класифікаційної та комунікативної діяльності людини. Вона пов'язана з текстоцентричним, комунікативно-прагматичним підходом. Синтез усіх поглядів при чільній ролі останнього з них — одна з найістотніших особливостей цього дослідження.

Відповідно до сказаного вище порушуються три актуальні проблеми вивчення словотворчих явищ і моделей в комунікативному аспекті, у мовленневих процесах їхнього вживання, з урахуванням стильових характеристик тексту, комунікативних авторських інтенцій, прагматичних чинників та закономірностей побудови і розгортання текстів і мовленневих актів. Ще раз наголосимо, що це дослідження лише вказує на перспективні шляхи, окреслює горизонти можливих подальших напрямків аналізу, що потребують подальшої деталізації і серйозного наукового висвітлення.

Зауважимо, що дослідження виконано на матеріалі письмових текстів, а не процесів усного мовлення. Ми виходимо з того, що тексти є матеріалізацією мовленневих процесів, в них здійснюються номінативні, когнітивні та комунікативні операції, котрі є неодмінною передумовою успішного спілкування. Кожний текст (за винятком стандартних інструкцій з експлуатацій, настанов, рецептів та інших стандартизованих форм мовлення) несе на собі авторський відбиток, позначений індивідуальністю стилю, є продуктом впливу різноманітних ситуативних, прагматичних та інших комунікативно релевантних чинників. Проте розглядаючи письмовий текст, доводиться мати справу із «готовим продуктом» у відриві від конкретних умов та ситуації його творення, тому деякі аспекти неминуче залишаються поза увагою. Та все ж і такий підхід дає можливість виявити специфічні і багатоманітні текстотворчі функції словотворчих одиниць, починаючи від зв'язності тексту, і аж до надання йому образності, метафоричності, неповторного звучання за рахунок творчого використання наявних словотвірних можливостей і їхньої адаптації до авторських потреб.

Можна згадати ще чимало інших можливих напрямків дослідження крізь призму процесів текстотворення, зокрема, аналіз словотворення з точки зору прагматики мовленне-

вих процесів, учасників спілкування, характеристик адресата, авторських інтенцій тощо.

Поняття функції міцно увійшло в теорію лінгвістичних досліджень і застосовується не тільки при вивченні мови як знакової системи особливого типу чи як реальної комунікативної діяльності, а й при аналізі одиниць різноманітних мовних рівнів. У першому випадку під функцією розуміють позалінгвально й психологічно зумовлене призначення системи мови для виконання різноманітних завдань, що конструює мову й визначає її сутність, чи цільову спрямованість [13, с. 52], цільову зумовленість мовних явищ. У другому випадку поняття «функція» пов'язується з ролями відповідних класів слів, словосполучень у складі одиниць більш високого рівня під час відтворення в мовленні. Обидва значення терміна «функція» знаходяться у відношеннях ієрархічних зв'язків: функції лінгвістичних одиниць зумовлені функціями мови як знакової системи й продукту мовленнєвої діяльності [14, с. 352], проте вони не тільки «повторюють», «дублюють» мовні функції, але й реалізують власні, специфічні функції, що підлягають аналізу й систематизації в рамках функціонального підходу до аналізу мовних засобів.

Такий підхід найбільш повно й послідовно здійснений у морфології і синтаксисі [14, с. 352], у зв'язку з чим у мовознавстві прийнято говорити про «граматичні» й «синтаксичні» функції. Існують спроби функціонального опису лексичних одиниць. Водночас у словотворі, що виокремився в самостійну лінгвістичну дисципліну, поняття «функція» залучається до аналізу словотворчих одиниць лише епізодично й у зв'язку з розв'язанням інших завдань. Між тим у словотворі усталилася думка про своєрідність, якісну відмінність одиниць і категорій цієї ділянки мовної системи від одиниць і категорій суміжних мовних рівнів [15, с. 85]. У зв'язку з цим можна припустити, що є й особливі функції словотворчих одиниць, що впливають зі специфічних якостей системи словотворення. Виявлення, систематизація і характеристика цих функцій належить до актуальних завдань словотвору.

На підставі твердження, що «мова — це система засобів вираження, що слугує певній меті» [16, с. 120], поняття «функція мови/мовлення», «функція ділянки мовної системи», «функція лінгвістичної одиниці» визначаються як цільове призначення, зумовленість і спря-

мованість мови/мовлення, мовної підсистеми, лінгвістичної одиниці, продиктовані потребами комунікації. Таке визначення дає можливість здійснити функціональний аналіз мовної системи, рівнів і лінгвістичних одиниць, що її утворюють, ураховуючи той факт, що мова неіснує поза людиною, поза мовним колективом [17, с. 256].

Застосування викладених вище положень до аналізу словотворення приводить до типології функцій системи словотворення і її будівельних одиниць за допомогою виявлення двох опозицій, члени яких протиставлені за такими ознаками:

1) загальномовний/ автономний характер виділених функцій;

2) відношення їх до системи мови/ мовленнєвої діяльності.

Відповідно до цього можна виділити загальномовні/автономні, системні/мовленнєві функції системи словотворення та елементів, що її утворюють. Функціональні опозиції в системі словотворення не мають характеру жорсткого протиставлення: автономні функції можуть впливати із загальномовних, мовленнєвих функцій є похідними від системних. Обидві опозиції являють собою множини, що перетинаються. Ці функції взаємопов'язані і взаємодіють у рамках висловлювання/ тексту, оскільки всі вони інтегруються саме у висловлюванні/тексті.

Загальномовні функції словотворчих одиниць в системі мови і в мовленні

У лінгвістичній теорії існує багато класифікаційних функцій мови як системи [18, с. 120] і мови як актів говоріння, сприймання і розуміння, пов'язаних з певною культурою, соціолінгвістичною ситуацією, з урахуванням усіх чинників, що неодмінно наявні в кожній словесній комунікації [19, с. 139–145]. Незалежно від підходів і позицій лінгвістів уся багатоманітність виділених функцій мови/ мовлення можна звести до семи найважливіших видів:

- 1) комунікативна;
- 2) номінативна (денотативна, репрезентативна);
- 3) когнітивна (гносеологічна, пізнавальна);
- 4) сигніфікативна (концептуальна);
- 5) емоційно-експресивна (емотивна);
- 6) прагматична (переконувальна, функція впливу, директивна);
- 7) естетична функція [20, с. 81–85].

Важливо підкреслити, що всі ці функції, за винятком когнітивної і сигніфікативної,

являють собою в мовленнєвій діяльності особливі прояви комунікативної функції [21, с. 394], їх ієрархія, залежно від умов комунікації, може змінюватися, що виражається в переважанні тієї чи іншої функції в конкретній мовленнєвій структурі.

Названі вище функції реалізуються різноманітними ділянками мовної системи, а тим самим й окремими лінгвальними одиницями у їх складі, нерівномірно. Так, на фонологічному рівні деякі з цих функцій або відсутні (когнітивна, сигніфікативна, номінативна, прагматична), або мають специфічний характер (комунікативна, емоційно-експресивна, естетична). Водночас елементи фонологічного рівня характеризуються й автономними функціями (смісло-розрізнявальна, делімітативна, демаркаційна, перцептивна та ін.).

Під час реалізації системи словотворення в мовленні відбувається зсув в ієрархії її загальномовних функцій: на передній план висувається комунікативна функція. У зв'язку з цим відбувається перетворення похідного слова-найменування в похідне слово — компонент висловлювання. Включення похідного слова в мовленнєвий акт [22, с. 270] зумовлює реалізацію двох загальномовних функцій, відсутніх у системі словотворення — прагматичної та естетичної.

Автономні функції словотворчих одиниць у системі мови і в мовленні

Названі автономні функції належать до різних конструктивних одиниць словотворення. Так, класифікувальна, модифікувальна й транспонувальна функції пов'язані переважно певними типами афіксів й афіксальних словотворчих моделей, відсильна (асоціативна) функція — з похідними основами у складі похідного чи повнозначними основами у складі складного слова. Однак усі ці функції реалізуються лише в разі поєднання словотворчих елементів у похідне слово.

Автономні системні функції словотворення й одиниць, що його утворюють, достатньо описані, тому немає потреби докладно зупинятися на їхній характеристиці. Зазначимо лише, що під класифікувальною функцією розуміється лексико-семантична субкатегоризація номінативних одиниць у рамках частин мови, що існують у тій чи тій мові. Модифікувальна функція пов'язана лише з видозміною лексичного значення слова у складі відповідної частини мови. Транспонувальна функція полягає в переведенні слова з одного лексико-

синтаксичного класу до іншого, що супроводжується інколи зсувом лексичного значення (лексична деривація), а частіше тільки зміною (діапазону) його синтаксичного функціонування (синтаксична деривація) [23, с. 313].

На більш докладний розгляд заслуговують дві автономні системні функції, тісно пов'язані з особливостями структури і семантики похідних слів. Відсильна (асоціативна) функція полягає в здатності словотворчих одиниць передавати своє значення за допомогою вказівки на інше найменування, що існує в мові. Характер відсилання до твірного слова об'єктивується словотвірною структурою похідного слова, що фіксує тип асоціативного зв'язку між твірною і похідною одиницею. Завдяки цій функції відбувається усвідомлення й декодування похідних слів як вторинних мовних найменувань особливого типу, що ґрунтується на реальній психофізіологічній основі сприйняття й розуміння цього типу мовних знаків. Диференціувальна функція полягає в уточненні значення лексичних одиниць за допомогою специфікації чи диференціації й пов'язана переважно зі словоскладанням певного типу і префіксацією. Функція структурного і смислового членування й організації словникового складу ґрунтується на здатності похідного слова до розчленованого представлення названого поняття й виявляється в наявності структурно-семантичних і асоціативних зв'язків між словотворчими одиницями всередині системи словотворення, між похідними й кореневими словами в лексичній системі мови. Функція абстрактизації словникового складу реалізується в системі мови через посередництво певних словотворчих моделей, за якими виникають найменування абстрактних понять.

Частина автономних системних функцій виявляється і в мовленні/мовленнєвих висловлюваннях, однак здебільшого має лише другорядне значення (номінативна, відсильна) і підпорядкована найважливішим мовленнєвим функціям, мотивована комунікативним наміром автора висловлювання.

Досліджуючи мовленнєві/текстові функції словотворчих одиниць, у центр уваги висувають категорії, пов'язані з цільовою установкою, композицією аналізованого типу висловлювання, стратегією використання мови для досягнення комунікативного наміру того, хто говорить/автора.

Відходячи від труднощів і не розв'язаних поки остаточно питань теорії функціональних стилів [24, с. 38], зазначимо, що в нинішній час можна вважати загальноприйнятим положення про наявність наукового і публіцистичного стилів, про своєрідність художнього мовлення, що зумовлює потребу його стилістичного аналізу незалежно від того, чи визнається воно як окремий стиль чи ні. Оскільки науковий і художній тексти найбільш чітко протиставлені один одному за ознакою «раціональне-емоційне», «логіка-експресія», а тексти публіцистичного стилю синтезують у собі два основні композиційно-стилістичні типи викладу змісту: інформаційно-логічний і белетризований, експресивний [25, с. 45–77], саме вони слугували матеріалом для виявлення й ілюстрування мовленнєвих автономних функцій словотворчих одиниць.

Функція семантичної і синтаксичної компресії характеризує переважно словотворення на синтаксичній основі, унаслідок якого виникає похідне слово, що означає в перетвореному й трансформованому вигляді «не окремий фрагмент дійсності, а ситуацію, що стоїть за ним, подію, розчленовану дію, поняття, ознаку». Унаслідок цього процесу виявляється можливим «вживати цілі речення як прикметники чи іменники і вводити їх у цій новій ролі в інші речення». Ця функція зустрічається в усіх типах аналізованих текстів.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Підсумовуючи, відзначимо умовність розмежування й окремого розгляду функцій словотворчих одиниць з метою їх класифікації. У процесі мовленнєвої діяльності, так само як і в системі мови, всі вони виступають у складній єдності. У зв'язку з цим великий інтерес становить питання про взаємодію і взаємозумовленість названих вище функцій у різних типах висловлювань/текстів у різних словотворчих способах і моделях.

Послідовна реалізація функціонального підходу до аналізу словотворення у його відношенні до мови і мовлення дозволить відповісти не тільки на питання про принципи побудови, структурної і семантичної організації, про найважливіші конструктивні елементи цієї ділянки мовної системи, але й про його призначення для розв'язання складних і багатоманітних завдань у комунікації, його місце у пізнавальній, мовленнєво-мисленнєвій, емоційній і комунікативній діяльності людини.

Список використаної літератури

1. Кульчицький В.І. Особливі випадки словоскладання та їх номінативні властивості (на матеріалі німецької мови) / Віктор Іванович Кульчицький // Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць / відпр. ред. Олександр Іванович Чередниченко. — К.: Видав Дім Дмитра Бурого, 2010. — № 32. — С. 354–360.
2. Тезисы Пражского лингвистического кружка / отв. ред. В. А. Звегинцев. — 1996. — Ч. I: История языкознания веков в очерках и извлечениях. — С. 69–85.
3. Кремзикова С.Ю. Словотвір та дискурс: діяльнісні мітації у старофранцузькій мові: [монографія] / Світлана Юхимівна Кремзикова. — К.: Видав. Дім Дмитра Бурого, 2010. — 512 с.
4. Львов М.Р. Основы теории речи / М.Р. Львов. — М.: Академия, 2002. — 248 с.
5. Почепцов Г.Г. Теоретическая грамматика современного английского языка: [учебник] / [Г.Г. Почепцов, И.П. Иванова, В.В. Бурлаков]. — М.: Высшая школа, 1981. — 285 с.
6. Леонтьев А.А. Деятельность. Сознание. Личность / А.А. Леонтьев // Избранные психологические произведения. — М.: Педагогика, 1983. — С. 24–35.
7. Человеческий фактор в языке: Язык и порождение речи / [Е. С. Кубрякова, А.М. Шахнарович, Л.В. Сахарный]. — М.: Наука, 1991. — 240 с.
8. Beaugrande R. — A. de. Introduction to Text Linguistics / Robert-Alain de Beaugrande, Wolfgang U. Dressler. — London: Longman, 1981. — 270 p.
9. Моррис Ч.У. Основания теории знаков [Электронный ресурс] / Чарльз Уильям Моррис // Семиотика: сб. пер. / под ред. Ю.С. Степанова. — М.: Радуга, 1982. — 358 с. — Режим доступа к ст.: <http://elenakosilova.narod.ru/studia/sinn/moris.htm>.
10. Kempcke G. Die Bedeutungsgruppen der verbalen Kompositionspartikeln an- und auf- in synchronischer und diachronischer Sicht / G. Kempcke // Beiträge zum Geschichte der deutschen Sprache und Literatur. — Bd. 57. — Halle (Saale), 1965. — S. 392–426; Bd. 88. — Halle (Saale), 1966. — S. 276–305.
11. Tobler L. Über die Wortzusammensetzungen nebst einem Anhang über die verstärkenden Zusammensetzungen / Ludwig Tobler. — Berlin: Ferd. Dummler's Verlagsbuchhandlung, 1868. — S. 52.
12. Ammer K. Einführung in die Sprachwissenschaft / Karl Ammer. — Bd. I. — Halle (Saale): Veb Max Niemeyer Verlag, 1958. — 212 s.
13. Ходаковська Н.Г. Семантичний та прагматичний аспекти стилістично маркованих похідних іменників сучасної німецької мови: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. Наук: спец. 10.02.04. «Германські мови» / Ходаковська Наталія Григорівна; Київськ. нац. Лінгвіст. Ун-т. — К., 2008. — 20 с.
14. Бондарко А.В. Таксис / Александр Владимирович Бондарко // Теория функциональной грамматики: Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. — [2-е изд.]. — М.: Эдиториал УРСС, 2003. — 352 с.
15. Мухин А.М. Функциональный анализ синтаксических элементов / Анатолий Митрофанович Мухин. — Л.: Наука, 1964. — 292 с.
16. Привалова М.И. О типах и стилях литературного языка / М.И. Привалова // Вопросы теории и истории языка. — Л., 1969. — 85 с.
17. Улуханов И.С. Словообразовательная семантика в русском языке / Игорь Степанович Улуханов. — М.: Эдиториал УРСС, 2001. — 256 с.
18. Кубрякова Е.С. Части речи в ономаσιологическом освещении: [монография] / Елена Самойловна Кубрякова. — [2-е изд.] — М.: ЛКИ, 2008. — 120 с.
19. Степанова М. Д. Части речи и корреляции лексических единиц / Мария Дмитриевна Степанова // Теория языка. Англистика. Кельтология. — М.: Наука, 1976. — С. 139–145.
20. Тезисы Пражского лингвистического кружка / отв. ред. В.А. Звегинцев. — 1960. — Ч. I. История языкознания — веков в очерках и извлечениях. — С. 69–85.
21. Гухман М.М. Словообразованіе посредством преврбов / М.М. Глухман // Сравнительная грамматика германских языков. — М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1956. — Т. III. — 394 с.
22. Хомутская Н.И. Проблема создания словаря словообразовательных элементов (на материале немецких коллоквиальных глаголов): дис. ... канд. філол. Наук: 10.02.04 / Наталья Ивановна Хомутская; Московск. гос. пед. ун-т. — М., 2002. — 270 с.
23. Gerbasch B. Wortbildung in Gesprochener Sprache: Die Substantiv-, Verb- und Adjektivzusammensetzungen und -Abteilungen im «Häufigkeiteswörterbuch gesprochener Sprache» / Bernard Gersbach, Reiner Craf, Arno Ruoff. — Tübingen: Niemeyer, 1984. — 313 s.
24. Общее языкознание. Формы существования, единицы, история языка / под рук. Б.А. Серебренникова. — М.: Наука, 1970. — С. 38.
25. Сыроваткин С.Н. Значения и функции языка в семиотической трактовке / С.Н. Сыроваткин. — 1973. — №5. — С. 45–77.

В. КУЛЬЧИЦКИЙ

ФУНКЦИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННЫЙ ПОДХОД К ИССЛЕДОВАНИЮ СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ МОДЕЛЕЙ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА

В статье исследуется система словообразования современного немецкого языка в структурно-семантическом, функциональном, номинативном и коммуникативном измерении путем анализа вновь производных слов, не зафиксированных словарями, а также словообразовательные единицы с прозрачной семантикой, лишенных лексикологических наслоений.

Ключевые слова: словообразование; новообразования; номинация; коммуникация; функция; модель; семантическая категория текстообразования.

V. KULCHITSKY

FUNCTIONALLY ORIENTED APPROACH TO THE STUDY OF WORD FORMATION MODEL OF GERMAN LANGUAGE

The article is devoted to the consideration of semantic categories in world-building of the modern German language. The article reveals the essence of these categories and their significance for the building of new words. The author confirms the opinion of the majority of scientists concerning the existence of the given categories and shows their universal character and semantic nature. The research was conducted on the basis of the description of «grammar derivation» only from one part of speech.

Key words: word formation; neoplasms; nomination; communication; function; model; semantic category of text formation.

V. KULCHITSKY

FUNCTIONALLY ORIENTED APPROACH TO THE STUDY OF WORD FORMATION MODEL OF GERMAN LANGUAGE

The article is devoted to the consideration of semantic categories in world-building of the modern German language. The article reveals the essence of

these categories and their significance for the building of new words. The author confirms the opinion of the majority of scientists concerning the existence of the given categories and shows their universal character and semantic nature. The research was conducted on the basis of the description of «grammar derivation» only from one part of speech. Preference is given to the verb through the special syntactic and communicative significance of this part of speech, and because of insufficient survey and special verbal word formation comparing to nominal. As a result of the allocation of verbal semantic rules of word formation it is possible to create a system of exercises based on creative experiment of students. Each semantic rule is in fact an «algorithm» of the formation of similar derivative words, most of which can be not recorded in the dictionaries of modern German language, but appear (also repeatedly) in broadcasting. This fact is confirmed by many out of vocabulary, half prefixing and complex verbs. Card file of such new formations is composed during long-term work on the collection of factual material and includes approximately 2500 lexical units.

According to the above three actual issues are raised in the article, namely: study of word-formation phenomena, and models in communicative aspect in speech processes, their usage considering stylistic features of the text, communicative authors intentions, pragmatic factors and regularities of construction and development of text and speech acts. Emphasizing once more this study only points out promising ways, outlines horizons of possible directions for further analysis, which require specification and serious scientific illustration.

Note that the research is made on the materials of written texts and not on the materials of processes of verbal speech. We start from the point that the text is a materialization of speech processes, during which nominative, cognitive and communication operations which are an essential background for success.

Key words: word formation; neoplasms; nomination; communication; function; model; semantic category of text formation.

Стаття надійшла до редакції 23.04.2017